

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน¹

เทพฤทธิ์ ศิริบุญยืน²

ปัญหาการกระทำทรมานผู้ถูกจับกุมหรือผู้ถูกควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ผู้ที่ถูกควบคุมตัวรับสารภาพหรือริดเอาความจริงและในกรณีที่ร้ายแรงที่สุดคือการบังคับให้นุกคลสูญหาย (Enforced Disappearance) นับ เป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนานในสังคมไทย โดยปัญหานี้ส่วนใหญ่นั้นเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่เกินขอบเขตของกฎหมาย และนับว่าเป็นการเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ร้ายแรงอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนโดยไม่อาจมีผู้ใดพรากไปได้ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Right)

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาทางข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ไม่ชัดเจนและมีปัญหาที่สรุปได้ดังนี้

ประการแรกปัญหาเกี่ยวกับการจับกุมในความผิดซึ่งหน้าหรือกรณีจำเป็นเร่งด่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจหากเป็นเหตุซึ่งหน้าแต่ไม่สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวไว้ได้ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำให้นุกคลสูญหายนั้นระบุถึงในการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 22 ให้เจ้าหน้าที่ได้ทำการควบคุมตัวหรือจับกุมต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งพนักงานสอบสวน นั้น ได้ระบุเหตุยกเว้นไว้ในมาตราเดียวกันว่า เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำทำให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในการบันทึกควบคุมตัว ซึ่งกรณีดังกล่าวมีได้อธิบายความคำว่าสุดวิสัยในการที่จะเป็นเหตุยกเว้นของการบันทึกภาพและเสียงไว้อย่างชัดเจน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปฏิบัติหากในกรณีที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นซึ่งหน้าเจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจตามกฎหมายและจับกุมหรือควบคุมตัวผู้กระทำผิดได้แต่เนื่องจากปัญหาดังกล่าวอาจจะไม่เข้าข้อยกเว้นของการไม่สามารถบันทึกภาพและเสียงตลอดการจับกุมหรือควบคุมตัวได้อันจะเป็นเหตุให้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน โดยมีที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ณฐ สันตาสว่าง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ส่วนภูมิภาคคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายไปเสียด้วย และในขณะเดียวกันก็อาจนำเหตุยกเว้นซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยนั้นเป็นข้ออ้างของการไม่ปฏิบัติตามและอาจเกิดการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายขึ้นได้

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาในการบันทึกภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ควบคุมตัว ในกรณีที่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปส่งยังสภ.ต่างท้องที่ในระยะทางไกล กรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตัวอย่างคือ เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาและมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่หนึ่งโดยทั้งสองพื้นที่มีระยะทางห่างไกลกันเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวต้องนำส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพื้นที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องมีการเดินทางโดยใช้ระยะเวลานานเช่น จากพื้นที่สภ.เมืองเชียงใหม่ไปยังสภ.หาดใหญ่ในการส่งตัวผู้ต้องหานั้นก็ถือว่าเป็นการควบคุมตัวด้วยซึ่งการเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ไปยังจังหวัดสงขลานั้นใช้เวลารวม 21 ชั่วโมง ใช้ระยะทางถึง 1636 กิโลเมตร ทำให้เกิดปัญหาในการบันทึกภาพและเสียงเป็นอย่างยิ่งและหากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามก็อาจเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาเกิดการโต้แย้งหรือเป็นช่องทางในการต่อสู้ดำเนินคดีกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ หรือเมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดกรณีความผิดร้ายแรง ตามพ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญาเสพติด(ป.ป.ส.)ซึ่งหมายความรวมถึงเจ้าพนักงานตำรวจผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรป้องกันปราบปรามอาชญาเสพติดเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ด้วย ให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับซึ่งกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับอาชญาเสพติดเพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยมีให้ถือว่าการควบคุมการถูกจับกุมดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในการควบคุมดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งเพราะเป็นผู้ร้ายสำคัญกระทำความผิดร้ายแรงและอาจจะหลบหนีได้ตลอดเวลา เพราะเมื่อหากถูกนำไปพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้วอาจจะถูกพิจารณาคดีโทษเป็นระยะเวลานาน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ต้องใช้ระยะเวลาการในขยายผลเพื่อสืบสวนติดตามผู้กระทำความผิดรายอื่นอีกทั้งยังต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปชี้เป้าหมายหรือสถานที่ซุกซ่อนอาชญาเสพติดในบางกรณีอาจต้องใช้ผู้ถูกจับกุมไปติดต่อกับผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดแสดงหลักฐานออกมา โดยการติดต่อนั้นอาจเป็นในที่ลับตาซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถมองเห็นหรือบันทึกภาพได้โดยสะดวก จึงเห็นได้ว่ายังมีข้อจำกัดระหว่างในความเป็นจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวอยู่มาก

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาระยะเวลาการเก็บไฟล์ภาพเคลื่อนไหวการจับกุมตัวและควบคุมผู้ต้องหาไว้ที่หน่วยงานซึ่งเป็นต้นสังกัดของผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำที่บุกรุกสิทธิมนุษยชนนั้นมิได้ระบุไว้ถึงวิธีการเก็บรักษาไฟล์ภาพและเสียงขณะควบคุมตัวและระยะเวลาการเก็บไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบภายหลังหากได้รับแจ้งเหตุในการกระทำทรมานหรือการกระทำที่บุกรุกสิทธิมนุษยชนซึ่งอาจเป็นปัญหาในการตรวจสอบติดตามการกระทำที่บุกรุกสิทธิมนุษยชนและด้วยความไม่แน่นอนชัดเจนนี้อาจทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายมิได้กระทำให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหวังไว้เพื่อตรวจสอบและป้องกันมิให้ผู้ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวถูกกระทำทรมานแก่ร่างกายหรือจิตใจได้อันเป็นเหตุให้มาตรการทางกฎหมายนี้อาจไม่มีประสิทธิภาพภายหลังจากได้มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้บังคับบัญชาตาม มาตรา 42 ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้ใดทราบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชานั้นได้กระทำความผิดตาม มาตรา 35 มาตรา 36 หรือ มาตรา 37 หรือมาตรา 38 โดยไม่ได้ดำเนินการที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำผิด หรือ ไม่ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมายนั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้ และในวรรคสองนั้นได้กำหนดขอบเขตไว้ว่า ผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจควบคุมการกระทำซึ่งเกี่ยวกับความผิดฐานกระทำทราม ความผิดฐานกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือ ความผิดฐานกระทำให้นुकคลสูญหาย ซึ่งในปัญหาดังกล่าว ตามปกติผู้บังคับบัญชาต้องมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนและต้องทราบเกี่ยวกับการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งกระทำการตามหน้าที่ อาจเป็นช่องว่างให้ผู้บังคับบัญชาปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำทรามหรือกระทำให้นुकคลสูญหายได้

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและข้อกฎหมายประกอบกับศึกษาจากการปฏิบัติงานและข้อเท็จจริงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาทั้งในอดีตและปัจจุบันผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาในการจับกุมกรณีจำเป็นเร่งด่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งอาจไม่สามารถอ้างเหตุสุดวิสัยได้ โดยในการควบคุมอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ตามแนวคิดทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (CRIME CONTROL) โดยมุ่งที่จะควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือ จับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้ จะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชนได้รับความกระทบกระเทือน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจในการสืบสวน สอบสวน จับกุม ค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ให้แก่จำเลยหรือผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่

โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขปรับปรุงเหตุยกเว้น ซึ่งคือเหตุสุดวิสัยนี้ให้ชัดเจน กล่าวคือควรเพิ่มบทบัญญัติให้ชัดเจนในกรณีการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนั้นมีเหตุประการใดที่ไม่สามารถบันทึกถ้อยคำได้อาจรวมถึงเหตุของกรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือการที่พบผู้กระทำความผิดโดยบังเอิญ และควรเพิ่มเติมว่า เมื่อมีการจับกุมแล้วและเมื่อสิ้นสุดเหตุสุดวิสัยดังกล่าวให้บันทึกถ้อยคำหนึ่งหรือภาพเคลื่อนไหวโดยทันทีทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันและเครื่องยืนยันสิทธิของผู้ถูกจับกุมและเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการที่จะต้องปฏิบัติได้

2. ปัญหาในการบันทึกภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่จับกุมและควบคุมตัวในการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียงนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายนี้เนื่องจากเป็นหลักประกันว่า หากเกิดกรณีเมื่อมีการจับกุมและควบคุมตัวตามมาตรา 22 เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมตัวจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนนั้น เป็นไปตามหลักสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมซึ่งปรากฏในหลักสิทธิมนุษยชน และ หลักสิทธิที่จะรู้ความจริง (Right To The Truth) ตามอนุสัญญา ICCPR ว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นบ้าง หรือมีการซ้อมทรมานในขณะที่ถูกควบคุมตัว

หรือไม่ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดกับหลัก การเคารพสิทธิมนุษยชน (Duty To Respect) ในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกายและเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่เกิดขอบเขตของกฎหมายซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – อนุสัญญา CAT) และ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance – อนุสัญญา CED) และที่สำคัญนั้นจะเป็นหลักประกันต่อผู้ถูกจับกุมว่าจะไม่ถูกทำร้ายตามสิทธิที่จะไม่ถูกกระทำการทรมาน (Rights not to be Subjected to torture) และเป็นเครื่องป้องกันที่จะมิให้มีการละเมิดสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้สูญหาย (Rights not to be subjected to enforced disappearance) ซึ่งเป็นไปตาม ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process) ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับกุม ซึ่งถือว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเพราะว่ามีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเช่นนั้น แต่ผู้ถูกจับกุมจะมีความผิดต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้พิจารณาตัดสินว่าเขามีความผิด

แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นยังมีอีกหลายวิธีการที่กระทำได้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทรมานหรือบังคับให้บุคคลสูญหายเกิดขึ้น โดยผู้ศึกษาว่ามีข้อเสนอแนะว่า อาจแก้ไขเป็นบันทึกภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวและเสียง ให้เห็นร่างกาย ผู้ถูกควบคุมตัว ขณะจับกุม หรือคุมตัว หรือกักตัว หรือกระทำให้ปราศจากเสรีภาพโดยประการอื่นใด และขณะพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหา เมื่อรับตัวผู้ต้องหาแล้วให้ พนักงานสอบสวน ถ่ายภาพร่างกายผู้ต้องหา และสอบถามผู้ต้องหาถึงการข่มขู่ทรมาน หากได้รับการร้องเรียนว่าถูกข่มขู่ทรมาน ให้ส่งผู้ต้องหาไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชนในพื้นที่โดยทันที และแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อพิจารณาสั่งให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น

3. ปัญหาในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงของการจับกุมตัวและควบคุมตัวการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงของการจับกุมและควบคุมตัวนั้นเป็นไปตามทฤษฎีสิทธิที่จะรู้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิที่จะรู้ความจริงเกี่ยวเนื่องกันกับการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียงตั้งแต่มีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาถูกจับ เพราะในกรณีที่มีการร้องเรียนหรือได้รับแจ้งว่ามีการกระทำการทรมานหรือบังคับให้สูญหาย เจ้าหน้าที่จะสามารถนำสื่อสิ่งบันทึกให้ผู้เสียหาย คือญาติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวขึ้นหรือไม่ กรณีนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่งของการมีสิ่งบันทึกภาพและเสียงเก็บไว้เพื่อเป็นพยานหลักฐาน

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรสร้างระบบการจัดเก็บไฟล์การ บันทึกภาพและเสียงที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือโดยพัฒนาในระบบ CRIMES ซึ่งปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ทั้งการสืบค้นข้อมูลผู้กระทำความผิดหรือผู้มีความผิดจับดังนั้นจึงควรพัฒนาระบบดังกล่าวให้สามารถบันทึกหรือรองรับการเก็บไฟล์บันทึกภาพเคลื่อนไหวต่างๆเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้โดยสะดวก นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในอีกด้านหนึ่งคือ เรื่องภาพถ่ายลักษณะหรือรูปร่างของผู้กระทำความผิดซึ่งอาจไปก่อเหตุอีกครั้งในท้องที่อื่นอันเป็นการง่ายต่อการวิเคราะห์แผนประทุษกรรมและลักษณะของบุคคลผู้ต้องสงสัย ทั้งนี้เป็นการประหยัดงบประมาณที่ต้องนำมาใช้กับการจัดสร้างสถานที่เก็บยังสถานที่ตำรวจท้องที่ที่ได้

ทำการควบคุมหรือหน่วยงานของเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยอื่นๆที่ได้ทำการควบคุม อีกทั้งยังเป็นการลดภาระให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องทำหน้าที่ในการบำรุงรักษาหรือจัดเก็บไฟล์ดังกล่าวเองด้วย นอกจากนี้หากต้องการข้อมูลในการจับกุมหรือคาดว่าจะเกิดการกระทำความผิดขึ้นก็สามารถเข้าถึงข้อมูล โดยแจ้งยังเจ้าหน้าที่สถานที่ใดก็ได้ก็สามารถเข้ามาตรวจสอบบันทึกไฟล์ภาพเคลื่อนไหวและเสียงการควบคุมตัวย้อนหลังได้โดยสะดวก แม้จะอยู่กันในด้านท้องที่ซึ่งเป็นไปตามหลักสิทธิที่จะรู้ (Right To know) ของผู้เสียหายว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นบ้าง ก็สามารถเข้ามาตรวจสอบบันทึกไฟล์ภาพเคลื่อนไหวและเสียงการควบคุมตัวย้อนหลังได้โดยสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้เสียหายผู้ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง

4.ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้บังคับบัญชาตาม มาตรา 42 ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้ใดทราบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชานั้นได้กระทำความผิดตาม มาตรา 35 มาตรา 36 หรือ มาตรา 37 หรือมาตรา 38 กล่าวคือมีการกระทำความผิดหรือบังคับให้บุคคลใดสูญหายขึ้น โดยไม่ได้ดำเนินการเพื่อควบคุมที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำผิด หรือ ไม่ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมายนั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้และในวรรคสองนั้นได้กำหนดขอบเขตไว้ว่า ผู้บังคับบัญชานั้นต้องเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจควบคุมการกระทำซึ่งเกี่ยวกับความผิดฐานกระทำความผิดฐานกระทำความผิดที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือ ความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ซึ่งข้อกฎหมายดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่าการลงโทษผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 42 ควรจะมีข้อกำหนดในมาตรา 42 ว่า ผู้บังคับบัญชานั้นควรจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทราบว่าการกระทำความผิดหรือสูญหายเกิดขึ้นเนื่องจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมีอำนาจในการควบคุมดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ในบังคับบัญชาของตน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้บังคับบัญชานั้นทราบว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเพราะในฐานะเป็นผู้กำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการควบคุมการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดเพิ่มความระมัดระวังมิให้เกิดการกระทำความผิดหรือบังคับให้สูญหายเกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. **สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรม**

ทางอาญาใน ประเทศ. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์, 2529.

คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ. **คู่มือทำความเข้าใจเรื่อง การบังคับให้**

บุคคลสูญหาย. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: คณะทำงานยุติธรรม
เพื่อสันติภาพ, ธันวาคม 2550.

อัจฉรา ฉายากุล และคณะ. **การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการ**

ทรมานและการ ประชดัดหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือ
ย่ำยัศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้า เป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของ
อนุสัญญาต่อต้านการทรมานรวมทั้งอนุสัญญาต่อต้านการ ทรมานฯ
รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูก
บังคับให้สูญหาย.

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร :บริษัท คลาสสิกสแกน จำกัด , 2558.